

Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry:n lausunto luonnoksesta asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista (VN/18706/2020-OKM-1)

EOL ry kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä lausuntopyyntöä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Ammatillisen koulutuksen uudistuksissa, koskivat ne järjestämisen, talouden tai muun toiminnan muutoksia, ei huomioida riittävällä tavalla ammatillisen koulutuksen kentän erilaisuutta. Esimerkiksi nyt lausunnoilla olevat rahoitusmuutokset koskevat negatiivisesti eniten pieniin, yksityisiin ja erikoistuneisiin oppilaitoksiin ja tämän asian myös opetus- ja kulttuuriministeriö itsekkin myöntää. EOL ry vaatii, että jatkossa ammatillista koulutusta koskevia muutoksia valmistellaan ja arvioidaan aina aidosti koko ammatillisen koulutuksen moninaiset toimijat huomioon ottaen. Suomi tarvitsee osaavia ammattilaisia työelämään ja jatkuvan oppimisen toimintatavat vain vahvistuvat tulevaisuudessa. Yksityiset, erikoistuneet oppilaitokset ovat lähellä työelämää ja ne vastaavat osaltaan suoraan jatkuvan oppimisen tarpeeseen. Ne tarjoavat Suomen kasvun kannalta olennaista työelämälähtöistä koulutusta ja vastaavat monien alojen koulutustarjonnasta valtakunnallisesti ja alueittain.

Kaikkineen uudistukset tulisi jatkossa toteuttaa huomioiden toteutuneen toiminnan lisäksi myös osaajatarpeet nyt ja tulevaisuudessa. Näin ei katsottaisi ainoastaan menneisyyteen. Kun rahoitusuudistuksissa nojataan tällä hetkellä vahvasti toteutuneisiin kustannuksiin, pitäisi samalla huomioida tehdyn toiminnan tehokkuus. Ei voi olla niin, että rahoitusmalli rankaisee niitä, jotka ovat aiempina vuosina tehostaneet toimintaansa eli saaneet vähemmällä kustannuksella enemmän aikaan.

Huomiot rahoituksesta

- Suuren osan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen painokertoimet laskevat. Tämä vaarantaa joustavan ja työelämälähtöisen koulutuksen tarjonnan ja laadun ja ohjaa koulutuksenjärjestäjiä yhä vahvemmin vain perustutkintokoulutuksen tarjoamiseen. Perustutkinnot ovat tärkeitä, mutta väheväen nuorisoikäryhmien Suomessa, jossa elinikäinen oppiminen ja aikuisena oppiminen tulevat vain korostumaan, rahoitusmallin esittämä suunta on väärä. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitus tulee säilyä vähintään ennallaan, jotta työelämän osaajatarpeisiin ja jatkuvan oppimisen haasteisiin voidaan tehokkaasti vastata jatkossakin.
- EOL ry esittää vakavan huolensa erikoistuneiden, ei-monialaisten koulutusten järjestämisen tulevaisuudesta. Ministeriön laskennassa ei ole tarkasteltu koulutuksen järjestäjäkohtaisia kustannuksia vaan luonnoksessa käytetään yksikkökustannuksia. Tästä seuraa, että tiettyyn oppialaan erikoistuneet koulutuksenjärjestäjät kärsivät esityksen mukaisesta rahoituksen jaosta kohtuuttomasti verrattuna useaan suureen, monialaiseen koulutuksenjärjestäjään. Jopa niin paljon, että joidenkin oppialojen koulutustarjonta valtakunnallisesti uhkaa loppua. Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa sovittiin, että erikoistuneet koulutuksenjärjestäjät säilytetään ja niiden toimintaedellytykset turvataan. Esitys rahoitusperusteiksi uhkaa tätä periaatetta ja koulutustarjonnan kapea-alaistumista. Osaavan työvoiman saatavuus on turvattava myös erikoistuneiden koulutuksenjärjestäjien toimintaedellytyksistä huolehtien. EOL ry edellyttää ministeriön tarkistamaan rahoitusperusteet ottaen

huomioon, että mikään erikoistunut koulutuksenjärjestäjä ei joudu kohtuuttomien koulutusleikkausten, jopa oppialojen lakkauttamisen eteen.

- Muun ammatillisen koulutuksen painokerroin nousee hieman. EOL ry kiittää esityksestä ja painottaa, että suunta on oikea. Työelämässä tarvittava osaamisen päivittämiseksi tarvitaan usein tutkintoa pienempiä osaamiskokonaisuuksia, joten niiden tarjoamisen vahvistaminen rahoitusmallimuutoksella on sekä ajankohtaista että tarpeellista.
- Luonnoksessa esitetään, että työvoimakoulutuksen korotuskerroin olisi 0,25, vaikka aiemmin kerroin asetettiin seuraavat tavoitteelliset arvot: vuodelle 2021 kerroin 0,29 ja vuodelle 2022 0,35. Työvoimakoulutuksen tarve nousee tulevaisuudessa, varsinkin sen merkitys korostuu pandemian aiheuttaman kriisin hoidossa sekä muutoinkin kiihtyvässä elinkeinoelämän muutoksessa. EOL ry vaatii, että laadukkaan työvoimakoulutuksen turvaamiseksi kerroin pidetään vuoden 2022 asetetun tavoitteen mukaisena eli 0,35. Jatkossa työvoimakoulutuksen kuluista tulee kerätä järjestelmällisesti reaalikustannustiedot, joiden mukaan kertoimet määrittyvät.
- EOL ry huomauttaa, että moni koulutuksen järjestäjä ehtivät jo sopeuttaa toimintaansa reformin alkuperäisen rahoitusmalliesityksen mukaiseksi. Tällainen jatkuva muutos rahoituksen osalta ei ole kannatettava toimintatapa jatkossa. Koulutuksenjärjestäjät tarvitsevat nykyistä vakaamman toimintaympäristön ja ennustettavuutta talouden hoitamiseen. Jatkossa rahoitusratkaisujen tulee olla pitkäkestoisempia ja huomioida toteutuneiden kustannusten lisäksi myös teknologiakehityksen tuomat kustannuspaineet muun muassa uusien laitteiden, koneiden ja infran investointeihin.

Huomiot opiskelija- ja työelämäpalautteesta

- Työelämäpalautteen osalta esitetyt tarkennukset ovat kannatettavia. EOL ry kuitenkin pyytää ministeriötä tarkkailemaan työelämäpalautteen keräämisen käytännön toimimista ja ryhtymään korjaviin toimenpiteisiin, jos palautteen kerääminen ja antaminen eivät toimi toivotulla tavalla. Palautteen antamisesta pitää tehdä työelämän edustajille suoraviivaista ja helppoa, jotta palautetta saadaan kerättyä riittävä määrä.
- EOL ry kannattaa ehdotettua katokorjauskertoimen muutosta koskien työelämä- ja opiskelijapalautetta.

Huomiot opiskelijavuosilaskennan perusteista ja lomista

- Ehdotettu opiskelijavuosilaskennan perusteet ei kohtelee tasapuolisesti eri kokoisia koulutuksenjärjestäjiä. Pienillä koulutuksenjärjestäjillä ei ole resursseja jaksottaa lomien pitämistä samalla tavalla kuin suurilla koulutuksenjärjestäjillä.

Huomiot oppiala/toimialakohtaisesti, esimerkkejä

- **Ympäristöala:** EOL ry vaatii, että ympäristöalan at ja eat tutkinnot siirretään niiden reaalikustannusten mukaisesti kustannusryhmään 3 esitetyn kustannuskori 1 sijaan. Vuosina 2018 - 2019 suorituista ympäristöalan at- ja eat -tutkinnoista noin 80 % on suoritettu Suomen ympäristöopisto SYKLI Oy:ssä, joka on erikoistunut, kapea-alainen lisäkouluttaja. Ympäristöalan lisäkoulutuksen tutkinnot, ympäristöalan ammatti- ja erikoisammattitutkinto, ovat kuuluneet ”Muu tekniikka” -ryhmään, joka

on kokonaisuudessaan siirretty kustannusryhmään 1 kustannusryhmästä 2. Esitetty kustannuskorjasiirto ei vastaa koulutuksen järjestämisen kustannuksia. Jos ehdotettu kustannusryhmä jää voimaan, ympäristöalan lisäkoulutuksen järjestäminen valtionosuusrahoituksen turvin ei jatkossa ole enää mahdollista SYKLI:ssä. Tämä vaarantaa koko ympäristöalan koulutuksen saatavuuden. Ympäristöalalla on käytössä paljon kallista tekniikkaa, esimerkiksi pakkaavat jäteautot, korkeapainevesi-laitteet ja loka- ja viemärihuollon välineistö. Ammattilaisten kouluttaminen ilman asianmukaista välineistöä ei ole mahdollista. Ympäristöalan ammattitutkintoon kuuluu lisäksi kuljetusalan perustason ammattipätevyys.

- **Torninosturin kuljetus:** Kustannusryhmien kertoimien määrittelyssä huomioidaan tutkintojen keskimääräiset kustannukset. Tämä ei vastaa reaalikustannuksia esimerkiksi nosturikuljetuksen osalta. Kustannusryhmät pitäisi määritellä sekä tutkintokohtaisesti että tutkinnon osa kohtaisesti. Torninosturin kuljetus tutkinnon osa kuuluu Talonrakennusalan ammattitutkintoon, joka on kokonaisuudessaan kustannusluokassa 1. Torninosturien kustannukset poikkeavat merkittävästi muista Talonrakennusalan tutkinnon osien kustannuksista. Torninosturien hinnat ovat samaa luokkaa kuin metsäkoneiden, jotka luokitellaan kustannusluokkaan 5. Täten Torninosturien kuljetus tutkinnon osa tulee huomioida kustannuskorissa 5. Myös **sukelluskoulutuksen** koriluokittelu pitää nostaa reaalikustannuksien tasolle.

TIIVISTELMÄ: Lausunnon keskeinen sisältö

- Suuren osan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen painokertoimet laskevat esityksen mukaan. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitus tulee säilyä vähintään ennallaan, jotta työelämän osaajatarpeisiin ja jatkuvan oppimisen haasteisiin voidaan tehokkaasti vastata jatkossakin.
- EOL ry edellyttää ministeriön tarkistamaan rahoitusperusteet ottaen huomioon, että mikään erikoistunut koulutuksenjärjestäjä ei joudu kohtuuttomien koulutusleikkausten, jopa oppialojen lakauttamisen eteen. Esitys leikkaa erityisesti erikoistuneilta, pieniltä oppilaitoksilta rahoitusta merkittävästi. Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa sovittiin, että erikoistuneet koulutuksenjärjestäjät säilytetään ja niiden toimintaedellytykset turvataan. Esitys rahoitusperusteista tulee johtamaan koulutustarjonnan kapea-alaistumiseen, jos rahoitusta ei tarkisteta.
 - Esimerkkejä toimialoista/oppialoista, joiden osalta rahoitusta tulee tarkistaa vastaamaan reaalikustannuksia, jotta koulutusta voidaan tarjota jatkossakin:
 - Ympäristöalan at ja eat tutkinnot pitää siirtää kustannusryhmä 1 sijasta ryhmään 3. Jos kustannuksiin ei vastata, koko ympäristöalan koulutuksen saatavuus vaarantuu Suomessa.
 - Torninosturien kuljetuksen tutkinnonosan kustannukset poikkeavat merkittävästi muista Talonrakennusalan tutkinnon osien kustannuksista, johon se kuuluu. Torninosturien kuljetuksen tutkinnonosa tulee huomioida kustannuskorissa 5.
 - Sukelluskoulutuksen kustannusluokittelu pitää tarkistaa ja nostaa se reaalikustannusten mukaiseen kustannuskoriin.
- Muun ammatillisen koulutuksen painokerroin nousee hieman. EOL ry painottaa, että suunta on oikea. Työelämässä tarvittava osaamisen päivittämiseksi tarvitaan usein tutkintoa pienempiä osamiskokonaisuuksia, joten niiden tarjoamisen vahvistaminen on ajankohtaista ja tarpeellista.
- Luonnoksessa esitetään, että työvoimakoulutuksen korotuskerroin olisi 0,25. EOL ry vaatii, että laadukkaan työvoimakoulutuksen turvaamiseksi kerroin pidetään vuoden 2022 asetetun tavoitteen mukaisena eli 0,35.

- Jatkossa rahoitusratkaisujen tulee olla pitkäkestoisempia, ennustettavampia ja huomioida toteutuneiden kustannusten lisäksi myös teknologiakehityksen tuomat kustannuspaineet muun muassa uusien laitteiden, koneiden ja infran investointeihin.
- Työelämäpalautteen osalta esitetyt tarkennukset ovat kannatettavia. EOL ry kuitenkin pyytää ministeriötä tarkkailemaan työelämäpalautteen keräämisen käytännön toimimista ja ryhtymään korjaviin toimenpiteisiin, jos palautteen kerääminen ja antaminen eivät toimi toivotulla tavalla. EOL ry kannattaa ehdotettua katokorjauskertoimen muutosta koskien työelämä- ja opiskelijapalautetta.
- Ehdotettu opiskelijavuosilaskennan perusteet ei kohtelee tasapuolisesti eri kokoisia koulutuksenjärjestäjiä. Pienillä koulutuksenjärjestäjillä ei ole resursseja jaksottaa lomien pitämistä samalla tavalla kuin suurilla koulutuksenjärjestäjillä.

Kunnioittaen,

Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry

Soile Koriseva

Toiminnanjohtaja

Antti Loukola

Puheenjohtaja